UNIVERSITY OF ILLINOIS LIBRARY
OCT 1919

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4626.

LETO—YEAR XII. Cena lista je $4.00. Entered as second-class matter January 28, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 3. oktobra (Oct. 3) 1919.

Subscription $4.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 233.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

"GARY JE AVTOKRAT IZ 18. STOLETJA", PRAVI FOSTER.

Jeklarski kralj je dejal pred senatnim odsekom, da so samo "radikalni inozemci" na štrajku. Magnatje v Pittsburghu "spreobračajo" Amerikance. Položaj je dober.

SPLOŠNI POLOŽAJ NA STAVKOVNEM POLJU.

Washington, 2. okt. — Gary je danes nadaljeval pričanje pred senatnim odsekom, ki preiskuje jeklarsko stavko. Dejal je med drugim, da so "tujezemci, ki tvorijo 15% vseh delavcev v jeklarski industriji, odgovorni za štrajk." Gary je razdelil delavce v tri razrede: prvi so Američani, drugi so amerikanizirani (državljani in nedržavljani) tujezemci in tretji so "majhna manjšina tujezemcev, radikalni element, ki je na štrajku." — Senator Kenyon je zopet poskusil spraviti iz Garyja vsebino brzojavke, katero mu je poslal Wilson glede na stavko, toda brez uspeha. Ravnotako ni bilo mogoče dobiti od Garyja najmanjše obljube, da bi se jeklarski trust podvrgel arbitraži. — Ko je bilo zaslišanje Garyja končano, je bil zaslišan William Z. Foster, tajnik in glavni organizator jeklarskih in železarskih unij.

(Podrobnosti o ponovnem Garyjevem in Fosterjevem zaslišanju prinesemo jutri. Op. ur.)

Pittsburgh, 2. okt. — Jeklarski magnatje delujejo na vse kriplje, da bi razdrli delavske vrste, ali do danes brez posebnega uspeha. Zdaj so se vrgli na delavce, ki so rojeni Američani, ko so sprevideli, da njihovi oglasi v sedmerih jezikih, ki so bili objavljeni v lokalnih kapitalističnih listih, niso "spreobrnili" niti enega tujezemca. Na tovarnah so se pojavili napisi "Samo Amerikanci se sprejemajo na delo." Stari napisi "Delavce potrebujemo, Litvinci in Hrvatje imajo prednost," so izginili. Glavni stan jeklarskih organizacij poroča, da je položaj še vedno dober.

Youngstown, O., 2. okt. — Včeraj so bili tukaj prvi nemiri. John Peterson, delovodja v kokovni Republic Iron & Steel Co., je streljal na stavkovne straže in krogla je zadela štrajkarja Paskala Vincencija v roko.

Harrisburg, Pa., 2. okt. — Stavka v Steeltonu napreduje. Stavkovni voditelji pravijo, da število stavkarjev narašča dnevno. Stavkovne straže so okrog vseh tovarn. Družbe imajo na razpolago 100 pomožnih policajev. Do danes vlada najlepši mir.

Joliet, Ill., 2. okt. — Tukajšnja American Steel & Wire Co. je dobila včeraj 20 stavkokazov; vsega skupaj je v tovarni 55 mož.

East Chicago, Ind., 2. okt. — Lokalna trgovska zbornica se je ponudila za posredovanje med Hubbardovimi livarnami in stavkarji, ki so vsi do zadnjega na štrajku.

Gary, Ind. — Župan Hodges je včeraj odprto povedal, da ne bo dopustil importiranja stavkokazov iz drugih mest. Raznesla se je namreč vest, da nameravajo jeklarski baroni docela zapreti tovarne v Jolietu in Milwaukeeju in preseliti delavce v Gary.

Jeklarski bosje pri Inland Steel Co. v Indiana Harborju napadajo župana in policijskega šefa, ker noče ta dovoliti pomožnih policajev. Bosje pravijo, da imajo '7000 delavcev na razpolago, toda z delom ne morejo začeti dokler mesto ne da zaščite.' (Ta, ta je debela!)

Ely, Minn., 30. sept. — (Izv. por.) — Tukajšnji rudarji so zastrajkali za pripoznanje unije in več drugih važnih zahtev. Štrajkarji obdržavajo mirne shode. Zdaj je na štrajku do 600 delavcev in upati je, da se pridružijo tudi ostali. — Poročevalec.

Še nekaj o "izgredih" v Waukeganu.

North Chicago. — (Izvirno poročilo). — V soboto je potekel dan čisto mirno, toda v pondeljek je bilo veliko smeha, ko so stavkarji napolnili vse poulične kafe, tako da stavkokazi niso mogli na nobeno karo, da bi se peljali na sramotno delo. Držali so jih približno eno uro in končno je policija dobila prazno karo, ki je prišla iz Waukegana, pa so jo nazaj obrnili. Ljudstva je bilo do tritisoč glav na licu mesta. Zdaj je zopet mir. — Skebov je še zmiraj enako število; takih "delavcev" lahko dobe tritisoč in vseeno ne bodo mogli obratovati tovarn. Kompanijski agentje prosijo, lažejo in strašijo na vse načine, a vse nič ne pomaga. V sredo bi imeli biti zaslišani in sojeni vsi stavkarji, ki so bili do zdaj aretirani, toda stvar je preložena za deset dni.

Policajev je pa vedno več; vsak skeb ima svojega policista. Trgovci, zdravniki, bankirji, brivci itd. so zdaj policaji. Delavci zdaj lahko spoznajo, koga so volili v mestno vlado in kako se izpolnjujejo njihove obljube. Ker vedo, da nam škodujejo, hočejo biti obenem "dobri." Pravijo namreč, da odpro javno kuhinjo za naše otroke, da bodo dobivali vsak dan juho za obed, če bo stavka trajala dolgo. — Delavci, proč z njihovo juho! Dajte jim okusit našo juho pri prihodnjih volitvah. Danes zjutraj (2. okt.) je prišlo v tovarno 183 oseb od najvišjega do najnižjega delavca, dočim je za obratovanje treba najmanj 1600 dobrih, izučenih delavcev. Teh pa ne napravijo v dveh letih dokler smo mi doma. — Poročevalec.

Še ena bela vrana med duhovni.

Rockdale, Ill. — (Izvirno poročilo.) — Stavkarji v našem mestu se dobro drže. Za stavkovne straže se jih zglasi več kot jih potrebujemo, bodisi podnevi ali ponoči. Gospod Butt, superintendent, hodi po hišah in prosi, da se naj vrnemo na delo, toda delavci so mu pokazali vrata in mu rekli, da naj sam opravlja skebsko delo. Končno je šel v farovž litvinskega župnika in ga nagovarjal, da naj vpliva na delavce, da bi šli na delo, toda župnik je povedal s prižnice: "Sedaj je čas, da se držite trdno in ne dajte se zapeljat od skušnjavcev, ki hodijo okrog po hišah."

Še tisti dan se je raznesla vest po mestu, da takih duhovnov je malo. Žal, da se ni še čulo od naših duhovnov kaj takega. No, mislim, da naš g. Plevnik ne bo nam nasprotoval; saj ga vsi farani hvalijo, da je dober za delavca. Zakaj bi pa ne bil? Saj živi od delavca, ne pa od kapitalistov. — Poročevalec.

"Gary, avtokrat 18. stoletja," pravi Foster.

Pittsburgh, Pa. — Wm. Z. Foster, tajnik jeklarske organizacije, je komentiral včeraj pričanje magnata Garyja pred senatnim odsekom z "glasovi avtokrata iz 18. stoletja, ki še ne ve, da živi v 20. stoletju." Dalje je rekel Foster: "Gary hoče biti trdovratni industrijalni avtokrat. Vse njegove izjave so dim, s katerim zakriva resnične vzroke stavke. Izvoljeni uradniki organizacije so mu 'tujci', toda on si lasti popolno svobodo, da lahko najame advokate, kjerkoli jih oni, ki zagovarjajo in perejo jeklarski trust."

(Nadaljevanje na 3. str. 1. kol.)

VELIKA TISKARSKA STAVKA V NEW YORKU; 150 REVIJ PRENEHALO.

New York. — 10,00 tiskarskih delavcev je zaštrajkalo 1. oktobra. 250 tiskarn počiva in okrog 150 revij (magazinov), ki so razširjene po vsej Ameriki, je prenehalo izhajati. Delavci zahtevajo 44 ur dela na teden in $50 tedenske plače.

ANGLEŠKI ŽELEZNIČARJI KONFERIRAJO Z VLADO.

Vlada upa, da konča stavko železničarjev s kompromisom.

ČRKOSTAVCI NA STRAŽI.

London, 2. okt. — S posredovanjem zastopnikov organizacije transportnih delavcev je bila včeraj otvorjena konferenca med zastopniki vlade in izvrševalnimi odborniki železničarske organizacije. Danes je sam Lloyd George navzoč na konferenci. O razpravljanju na konferenci ni še nič znanega, toda domneva se, da bo vlada poskusila pridobiti železničarje s kompromisom za končanje splošne stavke. Časopisi naznanjajo, da se konferenca ne more razdreti brez uspeha; stavkovni voditelji pa pravijo, da je vsako pogajanje zastonj, če vlada ne prizna originalnih zahtev železničarjev.

William C. Adamson, predsednik Delavske stranke v parlamentu in vodja opozicije, je včeraj brzojavil Lloydu Georgu, da naj namudoma skliče parlament k zasedanju.

Stavkovni položaj je nespremenjen. Uslužbenci pouličnih železnic, ki še obratujejo, so pripravljeni na simpatiško stavko. Železniška uprava je najela večje število vojakov-prostovoljcev, ki šofirajo avtomobile in prekladajo blago na postajah; med temi prostovoljci je tudi nekaj ameriških vojakov.

Organizirani črkostavci in tiskarji, ki so vposleni pri velikih londonskih dnevnikih in ki se zavedajo svojega delavskega razreda, so pričeli stopati na prste kapitalističnim časnikarjem na nov način. Sinoči se je zavlekla izdaja "London Sketcha," ki je imel prinesti v uredniškem članku napad na stavkajoče železničarje. Črkostavci pa niso hoteli staviti članka, dokler ga urednik ni popravil. Tiskarji pri nekem drugem listu so zahtevali, da se mora zavreči oglas vlade, ki poziva ljudstvo, da naj pomaga v odporu proti stavkarjem; oglas ni izšel. Organizirani vozniki tudi nočejo razvažati kapitalističnih listov, ki napadajo štrajkarje.

PLEMENSKI IZGREDI V ELAINU, ARKANSAS.

Helena, Arkansas. — V mestecu Elaine, Ark., so nastali plemenski izgredi, pri katerih je bilo ubitih devet oseb, dva belca in sedem črncev. Na lice mesta je odšlo vojaštvo, ker se pričakuje nadaljnih izgredov. Izgredi so nastali, ker je nek častnik hotel aretirati nekega črnca radi prodajanja opojnih pijač. Aretirali so že sto črncev in enega belca, ki jih je ščuval proti belim osebam Otroke in ženske so odpeljali s posebnim vlakom v Heleno, ker ni varno zanje v Elainu. Po poročilih se črnci v okolici organizirajo za boj proti belim in pri tem razširjajo propagando beli ljudje.

GOVERNOR V ALABAMI BO VETIRAL PROTIŠTRAJ. KARSKO PREDLOGO.

Mobile, Ala. — Uradniki delavskih organizacij so dobili poročilo, da governer ne bo podpisal drastične odredbe proti stavkam, katero je sklenila alabamska zakonodaja. Ako predloga postane zakon, bo vsaka oseba, ki deluje za stavko, kaznovana s tisoč dolarji denarne globe in dve leti ječe.

KAJZER GARY ZASLIŠAN PRED SENATOM.

"Nikdar ne priznamo unije!" je dejal jeklarski avtokrat.

"ZAPRTA DELAVNICA" JE NJEGOV RAVBAV.

Washington, D. C.—Elbert H. Gary, predsednik jeklarske korporacije, je v sredo izjavil pred senatnim odsekom, ki preiskuje vzroke velike stavke, da se bo vojna med korporacijo in delavsko organizacijo vršila do zadnje postojanke. Od njegove strani ni nobenega upanja za arbitražo ali kakršnokoli mirno poravnanje.

Gary je označil stališče jeklarskega trusta, ki poseduje dve miljardi dolarjev bogastva, takole:

Trust smatra, da sedanji boj je boj med zaprto in odprto delavnico in involvirana je pravica delodajalcev, da lahko vposlijo kogar hočejo. Trust smatra, da je "zaprta delavnica" nemoralna in vsled tega ne sme biti pogajanja o tem vprašanju. Trust ima fiksni program, da nikdar ne pripozna delavske unije, nikdar ne sklene z unijo nobene pogodbe in nikdar in pod nobenim pogojem noče imeti nobenega opravka z voditelji delavske organizacije; Gary se noče niti toliko podati, da bi konferiral z Gompersom, predsednikom Ameriške delavske federacije. Trust nima nič proti temu, če se delavci organizirajo in je pripravljen slišati pritožbe svojih delavcev, nikdar pa ne sprejme zastopnikov organizacije.

Gary je tudi izjavil, da unija tupatam (!) morda pomaga delavcu, toda splošno unioniziranje delavcev pomeni razpadanje sedanjega sistema industrije. Sedanja stavka je po njegovem mnenju boj, ki ima odločiti, da li bodo unije ali delodajalci kontrolirali jeklarsko industrijo.

Nekaj senatorjev, posebno Walsh iz Massachusettsa, je precej trdo prijelo Garyja radi vprašanja pripoznanja unije. To vprašanje je Gary označil za "fundamentalno načelo" jeklarske korporacije, ki se glasi, da z organizacijo delavcev ne sme biti nobenega pogajanja in nobene pogodbe. Walsh je vprašal Garyja:

"Ko vam je delavski odbor poslal pismo, v katerem vas je vabil na konferenco, ali ni res, da v pismu ni bilo nič o zaprti delavnici? Zdi se mi, da ste, gospod Gary, v defenzivi."

Magnat je odgovoril, da so ga delavski voditelji že vnaprej obvestili v njihovih javnih govorih, o čem da hočejo razpravljati na konferenci.

Gary je govoril tudi o "dobrih plačah" v jeklarski industriji in tajil, da se trdo ali nasilno postopa napram delavcem. Bridko se je pritožil, da se je po vsej Ameriki raznesla vest, da je trust odgovoren za umor Fannie Sellinsove v Brackenridgu, Pa., toda trust nima tam svojega posestva in njegovi ljudje nimajo nič opraviti z umorom. Na vprašanje senatorja Phippsa, če so bili pomožni šerifi zaprisežen na kompanijskem posestvu in plačani od tamošnje jeklarske podružnice, je Gary priznal, da so bili, toda v isti sapi je zopet tajil, da "niso bili v nobeni zvezi z umorom."

Dalje je Gary tajil krivdo za vse druge zločine, izvršene nad delavci pri podružnicah jeklarskega trusta; kjerkoli je bilo izvršeno kakšno zlodejstvo, "tam nima jeklarska korporacija nobenih zvez z dotičnim dogodkom."

O plačah in delovnih urah je dejal Gary, da je bila povprečna dnevna plača 1. julija 1919 $6.27, dočim je bila 1. julija 1914 $2.88; 69,284 delavcev dela po 12 ur dnevno, 199,896 delavcev dela po 10 ur in 88,904 delajo po osem ur.

Na vprašanje senatorja McKellarja, kaj je najnižja plača, je odgovoril Gary, da najnižja mezda navadnih delavcev (laborers) je 42c na uro za deseturno delo ali $4.20 na dan. Dečki dobe po $3.00

(Nadaljevanje na 3. str. 1. kol.)

KABINETNA KRIZA V JUGOSLAVIJI ŠE NI REŠENA.

Washington, D. C. — Jugoslovanski informacijski biro je prejel 30. septembra brzojavko iz Belgrada, iz katere je posneti, da nova jugoslovanska vlada še ni sestavljena. Regent Aleksander se neprestano posvetuje z raznimi političnimi strankami.

SENATORJA SO OBMETALI Z JAJCI V OKLAHOMI.

6000 oseb je prešnalo Reeda z odra, ko je hotel govoriti proti ligi držav.

GLASOVANJE V SENATU O SPREMEMBAH.

Ardmore, Okla. — Senator James A. Reed, demokrat in eden izmed vstašev v senatu, ki nasprotuje Wilsonu v zadevi lige narodov, je slabo naletel, ko je v sredo zvečer nastopil v tej "solidni demokratični" državi proti mirovni pogodbi in ligi narodov. Komaj je župan predstavil Reeda kakim 6000 zbrovalcem v dvorani, je nekdo prerezal električno žico in ugasnile so vse luči. Pojavil se je hrup in obenem so pričela leteti jajca na oder. V par minutah se je posrečilo prižgati luči in tedaj je bilo videti, da je govornik z drugimi vred na odru obmetan z jajčjo tekočino.

Miru pa še ni bilo, dasiravno so se mnogi prijatelji Reeda trudili, da bi pomirili ljudstvo. V splošnem kravalu je počil strel iz revolverja, toda zadet ni bil piheč. Končno je senator zapustil oder in dvorano.

Demokratje v Ardmoru so še preje brzojavili Reedu, da naj ne pride v Oklahomo govoriti proti ligi narodov; obenem so sprejeli resolucijo, s katero odobravajo stališče Wilsona.

Washington, 2. okt. — Predlog senatorja Falla (republikanca iz Nove Mehike), da se odpravijo ameriški zastopniki iz komisije, ki ima odločiti mejo med Nemčijo in Belgijo, je danes propadel z 58 glasoci proti 30. To je bilo prvo glasovanje v senatu o spremembah v mirovni pogodbi.

TRUPLA AMERIŠKIH ČASTNIKOV NAJDENA V MEHIKI.

Nogales, Ariz. — Na obrežju zaliva Los Angeles, tristo milj južno od San Diega, so našli dva trupla, katera so identificirali za pogrešana ameriška častnika, zrakoplovca poročnika Frederick B. Waterhouse in Cecil H. Conelly. V njih žepih so namreč našli našive zrakoplovnega oddelka in oblečena sta bila v ameriško vojaško uniformo.

Ta dva častnika so pogrešali že od 23. septembra, ko sta odšla na patruljni polet ob mehikanski meji in se nista več vrnila. Vojaške oblasti so mnenja, da sta bita ubita od mehikanskih banditov ter pokopana, kjer so ju sedaj našli. Trupla sta našla Joe Allen Richards in William Rose iz Chicaga, ki sta prišla iz Mehike. Našla sta tudi nekatere dragocenosti, katere so pa mehiške oblasti v Santa Rosali jima odvzeli. Pokopali so ju zopet na istem mestu in ta dva trdita, da sta omenjena pogrešana častnika, kar sklepata iz našivov zrakoplovnega oddelka in častniki ameriški uniformi.

FRANCIJA RATIFICIRALA MIROVNO POGODBO IN PAKT Z AMERIKO.

Pariz, 2. okt. — Nižja francoska zbornica je danes ratificirala mirovno pogodbo z Nemčijo in zlijančni pakt z Ameriko in Anglijo s 372 glasovi proti 53. Socialisti so glasovali proti.

VREME.

Chicago in okolica: V petek oblačno, nestalno in hladno. Severnozapadni vetrovi.

BITKA MED ITALIJANI IN SRBI V DALMACIJI.

300 mrtvih v Splitu; d'Annunzio razglaša vojno proti Nittiju.

RUMUNIJA, GRŠKA IN BOLGARSKA SE MORDA ZAPLETEJO V BALKANSKO VOJNO.

Trst, 2. okt. — Tukaj poročajo, da se Gabriele d'Annunzio pripravlja strmoglaviti Nittijevo vlado s pomočjo militaristične stranke in postaviti militarističnega diktatorja na čelo Italije. D'Annunzio je pričel konfiscirati kapital na Reki in ukazal je izgnati židovske finančnike.

London, 2. okt. — Z Reke poročajo, da so izbruhnili boji med Italijani in Srbi v Splitu. Francoski častnik, ki je prišel včeraj iz Splita na Reko, je baje povedal, da je obležalo okrog 300 mrtvih in mnogo več ranjenih. Bitko so povzročili Italijani, ki so prekoračili demarkacijsko črto in ujeli nekaj Srbov. Takoj potem je sledila bitka na premirovni črti. Ameriška križarka "Pittsburgh" in rušilca "Thornton" in "Harraden" sta priplula v splitsko pristanišče.

Reka, 30. sept. — (Poroča John H. Clayton čikaški "Tribuni.") — Položaj zadnjih par dni kaže, da se morda porodi nova "benečanska republika" na vzhodni obali Jadrana. D'Annunzio besni proti italijanskemu parlamentu, ki je dal zaupnico Nittijevi vladi, in pravi, da poslej bodo njegove čete v boju tudi proti vladi v Rimu. Šef d'Annunzijevega generalnega štaba je namignil, da bo na Reki proklamirana neodvisna republika, ako bo Nittijeva vlada poskušala z oboroženo silo izgnati d'Annunzija z Reke. Pesnikovi vstaši bodo poskušali priti v dotiko s svojimi pristaši v Zadru in Šibeniku in anektirati Dalmacijo k novi državi. D'Annunzio, ki je zopet bolan na mrzlici, je dejal, da sta Nitti in Giolitti "najnevarnejša moža" v Italiji. Ko je dobil depešo iz Rima, da njegova igra na Reki postavlja vso Italijo v nevarnost, je d'Annunzio odgovoril z besedami: 'Reka ali smrt.'

Iz Trsta javljajo, da je Jugoslavija zaprla vse meje ob premirovni črti. Tukaj pravijo, da se bližajo Reki tri srbske divizije, toda Hrvatje v Sušaku pojasnjujejo, da so to italijanske laži.

Pariz, 2. okt. — Vprašanje Reke je zdaj predloženo italijanskemu ljudstvu, da ga reši na volilni dan 16. novembra, ko se vrše volitve za novi parlament. Ako zmagajo kandidatje militaristične stranke (Sonninovi imperialisti), tedaj bo novi parlament nedvomno glasoval za aneksijo Reke in to bo pomenilo novo vojno. Če na drugi strani zmagajo socialisti in dobe večino v parlamentu, kakor upajo, tedaj bosta militarizem in imperializem v Italiji potlačena in vprašanje Reke bo rešeno po Wilsonovem načrtu na mirovni konferenci.

Ali bati se je, da bodo imperialisti poskusili izzvati konflikt z Jugoslovani predno se vrše volitve in v tem slučaju je nova vojna neizogibna. Po mnenju tukajšnjih diplomatov bo konflikt med Italijo in Jugoslavijo izzval splošno balkansko vojno. Rumunija napade Banat, Bolgari morda porabijo priliko za napad in sledili bodo Grki in mogoče tudi Ogri in Nemška Avstrija.

Amerika in Anglija sta na stališču, da nikakor ne sme priti do vojne med Italijo in Jugoslavijo, toda Francozi pravijo, da so jim zvezane roke vpričo neopovrgljivega Wilsonovega stališča.

ŽELEZNIŠKA NESREČA V MONTANI.

Helena, Mont. — Na stranski progi Rimini Northern Pacific železnice je lahka lokomotiva trčila v osebni vlak. Strojevodja je bil mrtev in veliko oseb več ali manj ranjenih. Dosedaj so dobili izpod razvalin 22 oseb težko ranjenih. Vzrok nesreče še ni znan.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada $4.00 na leto, $2.00 za pol leta in $1.00 za tri mesece; Chicago $5.50 na leto, $2.75 za pol leta, $1.40 za tri mesece, in za inozemstvo $7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $4 per year; Chicago $5.50, and foreign countries $7.00 per year.

Datum v oklepanju n. pr. (Auguste 30-19) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ODMEVI IZ OMAHE.

Zadnji teden je dejal illinoiski senator Sherman v Washingtonu, da so med stavkajočimi jeklarskimi in železarskimi delavci večinoma "tujezemci, ki napadajo in pretepajo ameriške delavce". Coloradski senator Thomas je pa sekundiral: "Čas je, da se Američani združijo in naučijo inozemce ameriških zakonov in jim izbijejo mob rule iz glave".

Par dni po gori omenjenih izjavah dveh velecenjenih senatorjev so se Američani združili — v Omahi, napadli sodno poslopje in po deveturni krvavi bitki s policaji in pomožnimi šerifi so iztrgali oblastem iz rok obtoženega zamorca, slekli ga do nagega vpričo žensk, obesili ga na svetilniški steber, izstrelili vanj par sto krogel in potem so mrtvo in preluknjano truplo vlekli po ulicah in končno so ga sežgali na grmadi. Vrhutega so hoteli linčati tudi župana, ki se ima zahvaliti le krepkemu nastopu policajev, da je ostal živ.

Tako je bilo v Omahi; tako je bilo pred nekaj tedni v Washingtonu in Chicagu in tako je skoraj vsaki dan v Alabami, Kentuckyju, Texasu itd.

Mob rule! Zakoni! Divji inozemci!

Dobri državljani v Omahi se bodo zdaj združili in naučili "divje inozemce", kako se spoštujejo zakoni...

"VISOKI" GOSTJE.

Demokratična Amerika je bila doslej zatočišče revnih in preganjanih, Gospoda, katero nazivajo "veličanstva", "visokosti" in slično, ni imela navade, da bi se vozila na izprehod v Ameriko. Ameriški denar je sicer bil dober, toda ameriška tla niso nikdar dišala "visokim" gospodom, ki si lastijo oblast od Boga.

Ampak zdaj bo drugače. Proletarci, revni in preganjani, menda ne bodo več smeli v Ameriko, prihajali pa bodo kralji in cesarji, princi in carji.

V prihodnjih dveh mesecih se nam obetajo pravi kraljevski gostje. Američani bodo imeli priliko videti in občudovati prave, žive kralje in kraljice in prince. Koliko čast! — Obišče nas njegova visoka visokost (visok je res!) kralj Belgije s svojo visoko ženo; oba sta že na morju in Ameriko osrečita v par dneh. V novembru nas obišče njegova visokost prestolonaslednik Anglije, princ valeški etc., etc. (sedem tiskanih vrst dolgo ime). (Ameriški listi se morajo vaditi v primernih besednih poklonih in zakaj bi mi izostali?)

Poklonov bo dovolj in zabave tudi. Sicer še ni predpust, pa nič ne de — danes živimo v dobi izprememb. K sreči še niso vsi župani v Ameriki socialisti. Zakaj? Zato, ker bi pokvarili zabavo, kot jo je na primer pokvaril župan v Milwaukeeju, ki je na veliko nesrečo socialist. Dotični župan je povedal klečeplaznim dušicam, da ne bo vabil kralja v Milwaukee, ker po njegovem mnenju bi to bilo ponižanje za mesto. Župan ogorčeno vprašuje: Ali ni ameriška revolucija leta 1776 izbacnila kraljev za vedno?

Seveda jih je, dragi sodrug župan, toda, toda — well — hm — živeli kralji! — that's all.

Podjetniki posnemajo drug druzega. — Ko so v Chicagu zaštrajkali tesarski delavci, da izvojujejo en dolar mezde na uro, so se stavbinski podjetniki dogovorili s trgovci, ki tržijo s stavbinskim materijalem, da zapro svoja skladišča in ne prodajajo stavbinskega materijala neodvisnim podjetnikom, ki so podpisali pogodbo z organizacijo tesarskih delavcev. Zdaj podjetniki v Seattlu posnemajo čikaške podjetnike, ker so zastavkali tesarski delavci. Trgovci v Seattlu so se torej tudi na zarotniški način dogovorili, da ne more kupiti noben podjetnik stavbinskega materijala, ki je podpisal pogodbo s tesarskimi delavci.

Ye gods! — Brezprimerni Zvonko, ki je lahko obenem brezverec in dober vernik (to je mogoče le pri prostitutkah), je pobral iz Pirčeve kastrole krilatega ščurka v obliki laži, da je jugoslovanska deputacija predložila senatu "staro mapo iz leta 1910". Tako se blamirajo — toda čemu govoriti? Prostitutke ne poznajo nobene blamaže.

DOPISI.

Piney Fork, O. — 25. septembra t. l. sem dobila pismo iz starega kraja od revne rodbine Johna Šalamona, v katerem so me prosili, da naj naberem med dobrosrčnimi rojaki nekoliko podpore za nje, ki se nahajajo v največjem pomankanju. Oče te družine se je poškodoval na južnem kolodvoru že pred več leti in je dobil ves čas vojne samo tristo kron penzije. Nesposoben je za vsako delo in njegova družina se radi tega nahaja v največji revščini.

Usmilila sem se teh revežev ter pričela nabirati med tukajšnjimi rojaki prostovoljne prispevke. Vsakdo se je odzval po svoji moči. Prispevali so sledeči: Vincenc Likar, John Rahas, John Sever, Fr. Strah, Neimenovan, Matt Lesjak, John Dermota, Mary Kenda, John Sever in Neoimenovan po en dolar; Tomaž Bogataj, Anton Hribar, Ciril Medved, Lovrenc Omeje, Frank Dolenc in Anton Kermelj po 50c; John Martinšek in Jakob Verhovc po 25c. Skupna vsota $13.75.

V imenu revne rodbine moja najiskrenejša hvala. — **Uršula Sever, nabiralka.**

Curtisville, Pa. — Pri tukajšnjem premogorovu št. 2 "Francis Coal Co." je nastal 24. septembra t. l. spor med delavci in družbo radi brezobzirnega postopanja "bossovega" z delavci. Tukajšnji boss je namreč udaril nekega delavca, in sicer s kratko železno palico ali takozvanim "špraikom". Vsled tega surovega postopanja z delavci so premogarji poslali delavski odbor k superintendentu z zahtevo, da naj takoj ostavi tega bossa sicer so primorani stopiti v stavko. Razumno, da je superintendent poskušal pregovoriti delavce, toda ti so enostavno vstrajali pri svojih zahtevah. Končno se je moral superintendent udati delavskim zahtevam ter je odslovil bossa, ki se je osramočen podal na pot domov. — **Poročevalec.**

Grannville, Ill. — V tukajšnji okolici premogorovi obratujejo še dosti povoljno. Pričeli so obratovati namreč s polno paro in delajo šest dni v tednu. Toda zaslužek, ki je raznovrsten, pa nikakor ne odgovarja sedanji draginji.

Nekoliko nas je tukaj vposlenih pri železnici. Preddelavec je neki Italijan iz južne Italije in vedno protežira Italijane, katere bi najraje imel vposlene. Kajti ti mu narede še največ dobička, ker so pripravljeni za vsakovrstna postranska dela. O njihovi poštenosti že marsikaj govore tukajšnji delavci in bi ne bilo napačno, ako bi se železniška družba nekoliko brigala in bolj natančno pogledala na prste.

Vposlen sem sedaj pri N. Y. C. R. R. in delo je bolj piškavo. Poleg mene je še šest drugih delavcev, ki nismo prav nič priljubljeni preddelavcu, ker mu ne maramo opravljati postranska dela. — **Jakob Bučar.**

Pueblo, Colo. — Evolucija je pričela delati velikanske skoke v sadanji dobi in dozdeva se, kot da bi se človeštvo prebudilo iz dolgega spanja. Zdi se, kot da bi prihajala spomlad za vse človeštvo. Toda ali pride v resnici že dolgo pričakovana spomlad in poletje za človeštvo ,ali bo pa mogoče zopet potisnjeno nazaj za nekaj stoletij? Kdo ve?

Pred dvema letoma, ko so odhajale ameriške armade na francosko bojišče boriti se za demokracijo in samoodločevanje narodov, je marsikdo že takrat rekel, da pride velikansko razočaranje za vse, ko bo sklenjen mir. In niso se varali. Kdo uživa pravo demokracijo? Kdo še vpošteva samoodločevanja narodov? Narodi, ki so tako željno pričakovali poraza srednjeevropske avtokracije in vse žrtvovali, so ostali na istem ali pa še na slabšem stališču kot so bili prej. "Samoodločevanje narodov" je bila samo fraza, "demokracija" samo sredstvo, katerega so se posluževali gotovi krogi, da so slepili ljudstva. Vsak narod, ki je prej bil zasužnjen od močnejših narodov, je sedaj zopet zasužnjen in boriti se mora še nadalje za svoje pravice. Še celo ruski narod se mora bojevati z vsemi silami, da obdrži socijalno revolucijo. Vse reakcijonarne sile so na delu, da obdržijo še nadalje priprosto ljudstvo v modernem suženjstvu. Toda kako dolgo bo držala priprosto ljudstvo v verigah modernega suženjstva, je pa drugo vprašanje.

Kajti kot že omenjeno, evolucija dela velike skoke, pospešila jo je svetovna vojna, in nemogoče je, da bi to ne vplivalo na široke mase delavstva. In ta vpliv se že vidi in čuti, kajti vse povsod, po celem svetu se je pričel boj med pravo demokracijo in reakcionarnimi silami, boj za industrialno demokracijo in svobodo v pravem pomenu besede. Vsak človek, kdor dela, mora imeti tudi garancijo, da uživa življenje, do kakršnega je upravičen ob toliko nagromadenem bogastvu.

Buržoazija pa menda ni nikjer na svetu tako močna kot ravno v Ameriki, kar se lahko sklepa iz brezštevilnih stavk, katerih je vedno več in več, mesto da bi se manjšale. In ko bi merodajni krogi uvideli in se učili iz zgodovine, bi lahko sami ublažili sedanje neznosne razmere. Kajti sila vedno rodi protisilo in čim hujši je odpor tem močneje deluje nasprotna sila. In zgodovina nas uči, da je protisila končno vedno bila zmagovalka. Privatno izkoriščanje narašča vedno bolj, toda obenem si samo koplje grob, ki je takorekoč že izkopan. In čim bolj bodo privatni izkoriščevalci trmoglavi, tem hitreje jih bo doletela neizogibna usoda — propasti.

V sedanjih resnih časih za vse izkoriščano ljudstvo in posebno še v prvi vrsti za delavstvo je sveta dolžnost, da se dobro organizira politično in strokovno in ko bo delavstvo nastopilo v politični akciji tako solidarno kot je sedaj v ti borbi za priznanje delavskih pravic v sedanji stavki jeklarskih in železarskih delavcev, je zmaga gotovo na naši strani.

V tukajšnjem mestu traja stavka jeklarskih in železarskih delavcev od 22 .septembra. Prvi dan je delalo okrog 80 delavcev, ki so pa večinoma vsi imeli dovoljenje od tukajšnje strokovne organizacije. Velika večina delavcev, vposlenih v tukajšnji jeklarni je organiziranih, smelo lahko rečem, da nad devetdeset odstotkov in se še vedno vpisujejo. Tovarna je popolnoma ustavila obrat takoj prvi dan. Stavka se vrši mirno in dosedaj še ni bilo treba imeti nikakih stavkovnih straž, ker nihče ne sili na delo. Tovarna je takorekoč zaprta in vodstvo tovarne ne poskuša obratovati s stavkokazi. Tudi nobenega privatnega stražarji ni opazil nikjer. Lahko rečemo, da vlada v Rockefellerjevem kraljestvu mir. Vodstvo tovarne je menda nameravalo obratovati tovarno z odpuščenimi vojaki, ki so se pred kratkim vrnili s francoskih bojišč. Poklicali so jih v družbene urade ter jih nagovarjali, da naj se nikar ne pridružijo stavkarjem in da naj pridejo na delo. Toda vojaki so odgovorili, da so se v Evropi borili za demokracijo in isto hočejo imeti tudi v industriji in da vsi spadajo k strokovni organizaciji. — (Konec jutri).

Aurora, Minn. — Delavske razmere so še vedno iste kot so bile pred nekaj časom. Nekateri obljubujejo, da bodo zopet pričeli z obratom v "St. James" rovu; koliko je na tem resnice, ne vem. — Draginje je pa tudi tukaj velika.

Rojaku J. Hodniku je požar uničil hišo in imel je precejšnjo škodo. Zavarovan je bil za $900. Sedaj je že pričel graditi novo.

Vodstvo tukajšnjega Narodnega doma je kupilo električni glasovir, da je nekoliko bolj živahno vprostorih. — A. D., poročevalec.

Brackenridge, Pa. — Stavka v tukajšnji naselbini je še vedno v polnem teku in delavci se nikakor ne marajo odzvati pozivu, ki ga je izdalo vodstvo tukajšnje „Allegheny Steel Co.", da naj se vrnejo vsi domačini na delo in da naj stavkajo inozemci kolikor časa hočejo. Temu pozivu se je odzvalo samo nekaj preddelavcev in naddelavcev, navadni delavci se pa smejejo temu pozivu, ker vedo, da je to samo pesek v oči in vada za nevedne delavce. V naselbini vlada popolen mir. Slovenci smo vsi v organizaciji in smo popolnoma prepričani, da mora biti zmaga na strani stavkarjev. — Poročevalec.

Konferenca Rdečega križa med Anglijo in sovjetsko Rusijo.

Kodanj. — Tukajšnja "Politiken" poroča, da se v kratkem vrši v Kodanju važna konferenca Rdečega križa med zastopniki angleške in rusko-sovjetske vlade. Ruski delegtaje bodo štiri odlični člani sovjetske vlade.

Konvencija J. R. Z. v Clevelandu.

ZAPISNIK III. ZBORA J. R. Z. v CLEVELANDU, O.

Druga seja 29. septembra popoldne.

Predseduje M. MENTONY.
Zapisnikar L. F. TRUGEN.

Brat predsednik otvori popoldansko sejo J. R. Z. točno ob dveh popoldne. Navzoči so vsi delegatje in delegatinje.

Prva točka dnevnega reda popoldanske seje je: poročilo glavnega tajnika Anton J. Terboveca, ki poroča sledeče:

Tajnikovo poročilo.

Brat predsednik in ostali navzoči:—

Moje poročilo bo precej obsežno in zato bi želel, da mi cenjena delegacija pazno sledi in si zapomni točke, o katerih morda ne bom dovolj jasno govoril, da koncem poročila lahko natančneje pojasnim na vprašanja delegatov.

Predno grem dalje, naj omenim, da o gotovih stvareh ne bom mogel javno govoriti in poročati, bom pa podal svoje nadaljne poročilo o teh stvareh, ko pride čas za to, tako da bo c. delegacija tudi o njih lahko razpravljala.

Svoje poročilo delim v glavnem v tri dele. Prvi del se bavi največ o delovanju in sejah izvrševalnega odbora; drugi del se nanaša na poslovanje glavnega urada in tretji na finance.

I.

Pri najboljši volji moje poročilo precej površno in se bo tikalo samo najvažnejših predmetov, kajti od druge konvencije do danes je izvrševalni odbor obdržal 25 sej, poleg mnogobrojnih konferenc raznih odsekov in glavnega urada.

Druga konvencija je izvolila izvrševalni odbor, sestoječ iz enajst članov, ki se je konstituiral med seboj. Jaz sem bil izvoljen tajnikom, br. Aučin blagajnikom in br. Godina zapisnikarjem. Predsednika nismo volili, ampak na sejah so se člani ekseкutive vrstili in predsedovali sejam.

Takoj po drugi konvenciji, se je vršila konvencija S. N. P. J., na katero je imela naša konvencija velikanski upliv. To se vidi sedaj, ko je glavni urad apeliral na S. N. P. J., da priskoči na pomoč osirotelim otročičem v stari domovini, katera organizacija je takoj sklenila, da se pošlje slovenski vladi, oddelku za socijalno skrb v Ljubljani na springfieldski konvenciji določeno svoto $1.000.00 in da se tudi pri društvih nabira v ta namen. Vpliv naše druge konvencije na springfieldsko konvencijo je bil tako velik, da je delegacija S. N. P. J. sprejela resolucijo, v kateri je izrazila ne samo moralno, ampak tudi gmotno podporo J. R. Z., katere podpore pa do sedaj naša organizacija še ni potrebovala.

Kmalu po naši zadnji konveneiji je vse izgledalo tako, kakor da bo prišlo do premirja in tedaj je skušal priti izvrševalni odbor v smislu sklepov lanske konvencije do nekakega sporazuma z ostalimi jugoslovanskimi političnimi strankami v Ameriki z namenom, da se skliče nekak jugoslovanski kongres in pokaže skupna fronta proti zunanjemu sovražniku Jugoslovanov. Končno je vendarle prišlo do nekakega sporazuma z Jugoslovanskim Narodnim Vijećem, o katerem je bilo natančneje poročano v naših glasilih. Mi smo vselej in povsod kazali voljo za kooperacijo in smo bili pripravljeni delovati z njimi sporazumne za naše interese, a vam vsem je znano, kako so odgovarjali in napadali, kljub temu, da smo dobro videli, da je politična karijera nekaterih takih elementov v blatu in da je bilo treba samo mahniti in da ne bi nikdar več zlezli iz blata. Nas niso vodile malenkostne ljubosumnosti, ampak ker smo hoteli, da se skupnemu zunanjemu sovražniku pokaže močna fronta, smo bili toleranini, dobro vedoč, da naši republičanski stvari ne morejo škoditi, medtem ko bi napačne metode lahko izpostavile celokupne narodne interese našemu najhujšemu sovražniku. Danes se vidi, da je bila naša taktika na mestu, da je naša organizacija rastla po številu, moči in vplivu, medtem ko so nasprotniki ostali osamljeni in jih danes živ krst med narodom več ne posluša, niti ne pozna, in kakor se je izjavil eden njihovih samozvanih veljakov, vlada med njimi samimi največja razprtija in že stoje z obema nogama v grobu. Razumeti je treba, da nismo iskali nobenih sporazumljenj s SNZ. kot tako, ker ni nikogar reprezentirala, zlasti pa ne ljudstva.

Da smo iskali ta sporazum z Vijećem in da smo bili pripravljeni vsaj v nekaterih stvareh složno delovati, je narekovala situacija in pravilnost te politike so potrdili tudi nazori merodajnih ameriških krogov, od katerih se je moglo zanimanje za Jugoslovane pričakovati le tedaj, če pokažejo Jugoslovani sami dovolj močno, aktivno zanimanje za svoje interese.

Bil je čas, ko se je sešla mirovna konferenca in je tudi predsednik Wilson odhajal nanjo. Naša organizacija je takrat napela vse moči, da informira in zainteresira ameriško javnost in merodajne faktorje, obenem pa da paralizira bogato financirano, intenzivno italijansko propagando. Imeli smo priliko izvedeti, da je to delo imelo uspeh. Poklicane inštance so bile popolnoma informirane o resničnih narodnih razmerah v Jugoslaviji in zlasti v spornih krajih in založene v tem oziru z bogatim materijalom.

Eksekutiva ni položila križem rok, ko je spoznala te sadove. Razumela je od vsega začetka, da je nevarnost za jugoslovanske pravice velika, in je nadaljevala akcijo zaradi tega ves čas in z vsemi sredstvi. Omenim naj med tem zlasti veliko delo, ki je rodilo peticijo za zaščito jugoslovanskih pravic v Primorju. Ta peticija s približno 30,000 podpisi je bila od naše deputacije izročena vladnemu oddelku za zunanje zadeve. Deputaciji se je na svojo željo pridružil tudi neki član Narodnega Vijeća, da pokaže složno mišljenje v tej stvari. Pri tej priliki je podal tudi izjave o našem republičanskem programu, naglašajoč doslednost naše organizacije v tem vprašanju in zmagovito prodiranje republičanske ideje med jugoslovanskim ljudstvom sploh. Deputacija je opazila veliko zanimanje na našo akcijo in obljubo, da bo peticija brez odloga poslana v Pariz, in pooblastilo, da se to objavi. Obljuba se je izpolnila in odgovor predsednika Wilsona na našo peticijo je izrekal, "that the claims of the Jugo-Slav peoples are being very sympathetically considered." Kopija tega pisma je bila priobčena v naših glasilih in original se nahaja v našem arhivu.

Dne 15. oktobra je bila priobčena izjava ameriške slovenske duhovščine, zborujoče v Jolietu, v kateri so v javnosti direktno napadli našo organizacijo. Eksekutiva je na to primerno odgovorila in kasneje se je zvedelo, da je bil znan menih tisti, ki je častito duhovščino namenoma nalagal in z lažjo dosegel, da je slovenska duhovščina sprejela v svojo izjavo ono znamenito točko 7. Danes se lahko reče, da je večina slovenske duhovščine po sentimentu na drugi strani plota in da prav nezaupno gledajo na zdražbarja.

Naša organizacija ni izstavljala nobenih "kart za garantirano lojalnost" in se ni posluževala takih blufov, kakor se nam je povedalo od gotovih ljudi, pa tudi denunciacij se ni posluževala za dosego svojih namenov. Imeli smo slučaj v Sheboyganu, Wis., kjer so kraljevaši tožili naše somišljenike pri vladi in delodajalcih, da so boljševiki itd. Takrat je bila v Sheboyganu stavka usnjarjev. Takoj po obvestilu, kako so bili zatoženi, je izvrševalni odbor poslal br. Godina na lice mesta, ki se je opremil z raznimi vladnimi dokumenti in pismi od raznih vladnih departmentov in tam je vladne kakor tudi kompanijske uradnike informiral o resničnem položaju. Ti faktorji so spregledali, da so se kraljevaši poslužili podlih in lažnivih sredstev, da očrnijo in oškodujejo poštene ameriške državljane, ki se bore za uresničenje pristno ameriških idealov, katerih republičansko prepričanje nima prav nobenega stika s stavko.

(Dalje prihodnjič.)

Velika stavka jeklarskih in železarskih delavcev.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

300 strojnikov ostavilo tovarne.

East Chicago, Ind. — 300 strojnikov, vposlenih v tovarni G. B. Limberta, se je včeraj pridružilo stavkarjem. Zahtevajo povišanje plače. Šerif Petters je takoj nato zaprisegel sto pomožnih policajev.

KAJZER GARY ZASLIŠAN PRED SENATOM.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

dnevno. Najvišja plača delavcem v valjarnicah je pa $32.56 dnevno.

Senator Kenyon je vprašal, koliko je delavcev, ki dobe po $32.56 na dan. Gary je odgovoril: "**Zdi se mi, da je samo eden,** toda več jih je, ki prejemajo po $29, $28 in $27 dnevno." — "Koliko je teh, deset, dvanajst?" — "O, več jih je," je odvrnil Gary, toda števila ni hotel povedati.

"Koliko plačate superintendentom?" je vprašal senator Kenyon.

"$7000 do $8000 na leto."

Senator Walsh je hotel vedeti, kaj je vzrok stavke. "Gompers in Fitzpatrick sta izjavila, da je stavka prišla zato, ker niste hoteli sprejeti odbora delavcev v konferenco; ali je to res?"

Gary: "Onadva že vesta, kaj je vzrok stavke. Od moje strani ni nobenega vzroka. Delavci niso hoteli stavke. Delavci so bili zadovoljni."

Senator Johnson (republikanec iz South Dakote): "Kako Vi veste, da so bili zadovoljni? Vi niste v tovarnah, ali ste?"

Gary: "Tako so povedali uradnikom družbe. Naši delovodje vedo in poročajo direktorjem." Nato je rekel, da unijski voditelji ne zastopajo delavcev.

Walsh je vprašal, če je Gary slutil, da pride stavka, ko je odklonil konferenco z odborom. "To mi ni prišlo na misel," je odgovoril.

"Povejte nam pravi vzrok, zakaj niste hoteli sprejeti delavskega odbora?" je ostro vprašal dalje Walsh.

Gary je molčal nekaj hipov in potem je razkladal "fundamentalni princip" korporacije, da ne sme biti nobenega pogajanja z unijami, posebno ne s "tujci", to je z ljudmi, ki niso vposleni pri korporaciji.

Senator Walsh: "Kako je mogoče, da so "tujci", kakor jih imenujete, mogli spraviti toliko vaših delavcev na štrajk, ako so bili delavci zadovoljni, kot pravite?"

Gary: "Posrečilo se jim je organizirati 10 odstotkov delavcev, druge so pa z grožnjami prisilili (!), da so zapustili delo."

Senator Kenyon: "Ali bi Vi sprejeli odbornike, če bi prišli pred Vas kot uslužbenci Vaše družbe?" — Gary je odgovoril: "Da, ako bi prišli samo kot delavci, ne pa kot zastopniki kakšne unije."

Ko je Gary naglašal, da je javno mnenje v Ameriki proti zaprti delavnici, je dejal senator Kenyon, da se strinja z njim. Na vprašanje, kaj mu je brzojavil Wilson, ko je Gary odklonil konferenco z odborom unij, je odgovoril, da noče povedati. Wilson naj sam pove, kaj je brzojavil.

Zaslišavanje Garyja se je nadaljevalo v četrtek.

Predno je bil zaslišan Gary, je nastopilo na prošnjo advokata jeklarske korporacije nekaj delavcev, katere je Gary pripeljal s seboj, da dokaže, kako so "zadovoljni."

William Rumberžer iz Newcastla, Pa., je pričal, da so "samo neizučeni, tujezemski delavci štrajkali, da so razmere v tovarnah dobre in da ni bilo povoda za stavko." Na vprašanje, če je kaj boljševiške propagande med tujezemskimi delavci, je odgovorila priča, da nič ne ve o tem.

James Sinclair iz Duquesna, Pa., je dejal, da prejema $12 dnevno in da je povsem zadovoljen. (Na vsak način! — Op. ur.)

Potem je bilo še nekaj prič iz raznih mest, ki so izjavile, da je "vse v redu v tovarnah." (Zanimivo bi bilo vedeti, koliko so priče dobile za uslugo, ki so jo naredile jeklarskemu trustu. — Op. ur.)

Ameriške vesti.

POMANKANJE SLADKORJA POSLEDICA MEDNARODNEGA SLADKORNEGA MONOPOLA.

Chicago, Ill. — Po izjavi okrožnega državnega pravdnika ni sedanje pomankanje sladkorja pravzaprav nobeno pomankanje, ampak je le posledica nekakega mednarodnega sladkornega monopola, ki hoče pritirati ceno sladkorja do gotove višine. Vsa znamenja kažejo, se je izjavil, da bo morala vlada poseči vmes, da bo garantirala za prihodnje leto dovoljno količino sladkorja za domačo porabo. Gotovi angleški, francoski in ameriški interesi so na delu, da odvzamejo sladkor s trga in na ta način napravijo umetno pomankanje sladkorja. Uradna statistika produkcije in konsumiranja sladkorja kaže, da bi se sladkor prav lahko prodajal po največ sedem centov funt na drobno in producenti ter trgovci bi imeli še zadosten dobiček. Nadalje je rekel: "Nihče mi ne more dopovedati, da sta Anglija in Francija kupili na miljone ton sladkorja na Kubi za svojo domačo porabo. Kajti veliko preje bi nakupile sladkor v Nemčiji in Avstriji, katerih dežele niso bile invadirane v zadnji vojni in ki pridelata dovoljno množino pesnega sladkorja in denarni trg je jako ugoden za obe državi in bi dobili sladkor za bolj ugodno ceno kot pa na drugih inozemskih trgih. Da, nakupili sta sladkor na Kubi in ga bo sta držali v skladiščih toliko časa, da bo cena sladkorja prišla na 25 centov na drobno in potem ga bodo pa pričeli uvažati iz Francije in Anglije. Pri tem prevozu in prekladanju ne bo imeli nad polovico centa stroškov. To je prava zarota proti splošnemu ljudstvu in te sladkorne orgije se morajo prenehati. Za to je poklicana vlada in ta mora nekaj storiti."

VZROKOV ZA PODRAŽITEV PREMOGA NI, PRAVI HINES.

Washington, D. C. — Pred senatnim odsekom za trgovino je železniški upravitelj Hines nastopil proti podražitvi premoga. Dejal je, da se bodo premogovniški operatorji izgovarjali, da ne morejo dobiti železniških voz, da tako ustvarijo pomanjkanje premoga in seveda podraže premog. Mr. Hines je dejal, da bodo železnice prav lahko prepeljale ves premog, ki ga bodo nakopali pozimi.

F. S. Peabody, premogovski magnat, preje član kurivne uprave, je pa trdil, da ni res, da so premogove cene visoke.

Fakt je tale, da se je premog podražil od spomladi, rudarji pa niso prejeli povišane mezde od tega časa. Voz za prevažanje premoga je več kot jih potrebujejo, operatorji so pa znižali produkcijo, češ, da ni naročil na premog.

S premogom uganjajo gotovi privatni interesi profitarstvo, kakoršnega vidimo pri drugih profitarjih z živili. Prav nič ne bi ne škodilo, če se posveti z dobro preiskavo v manipulacije premogovniških operatorjev in trgovcev, pa bi ljudstvo kmalu izvedelo, kdo draži premog.

MASONOVA RESOLUCIJA ZAHTEVA ODPOKLIC AMERIŠKIH ČET IZ SIBIRIJE.

Washington, D. C. — Kongresnik Mason je predložil zborniei resolucijo, v kateri priporoča, da se odpokličejo ameriške čete iz Sibirije. Kongresnik Mason je pri vtemeljevanju svoje rezolucije med drugim dejal tudi tole:

"Kongres ima oblast, da odredi naše može domov. Zakaj kongres ne stori tega? Štiri tisoč mož iz mojega distrikta, sinovi revnih družin, stradajo in umirajo v Sibiriji, ne da bi bila napovedana vojna ali do bi dal kongres svojo sankcijo, kot iztirjevalna agencija. Rabijo jih kot policaje in delavce, hranjeni niso pravilno, in nimajo kaj iskati tam.

"Povedali so nam, da so poslali naše može v Sibirijo, da tam čuvajo zavezniško lastnino. Zdaj pa pravi tajnik, da so tam, da čuvajo železnico. Čigavo železnico?

"Poslali smo tje petnajst tisoč mož v sporazumu, da jih Japonska pošlje ravno tako visoko število. Japonska nas je izvabila v to. Z njenim navadnim spoštovanjem za pogodbe je poslala tje pet in sedemdeset tisoč."

Inozemstvo.

Zmaga sovjetskih čet.

London. — Brezžična brzojavka iz Moskve, datirana zadnji ponedeljek, se glasi, da so sovjetske čete izvojevale večjo zmago na zapadni fronti v smeri proti Žitomiru 12 milj zapadno od Kijeva. Na sibirski fronti se nadaljuje bojevanje z različnimi rezultati. Sovjetske čete so se umaknile na črti ob petropavlovski železnici.

Italijani masakrirajo Albance.

Pariz. — Berneški poročevalec pariškega lista "Le Journal des Debats" poroča, da so Italijani pričeli masakrirati Albance in da so uničili cele vasi. Pomorili so vse uglednejše Albance in mučili njih družine. Albanija je takorekoč odrezana od ostalega Balkana in ljudstvo trpi največje pomankanje.

Nemški poslanik za Francijo imenovan.

Pariz. — Za nemškega poslanika v Franciji je imenovan baron Kurt von Elsner, načelnik nemške delegacije, ki je že zapustil Versailles ter odpotoval v Pariz. Mesto nemškega poslanika je bilo prazno od odhoda poslanika von Schoeana, ko se je pričela evropska vojna.

Angleži zapirajo ugledne Perzijce.

Ženeva, Švica. — Po poročilih, ki jih je dobila tukajšnja "Tribuna", so angleške oblasti v Perziji aretirale ter vrgle v ječo 67 najuglednejših Perzijcev, med katerimi je veliko prejšnjih ministrov, ker so protestirali proti angleško-perzijskemu paktu za nadvlado v Perziji.

Velika poplava v Mehiki.

Mexico City, Mehika. — Povodenj v severnem delu okraja Chiapas je napravila veliko škodo. Mesto Chilon je popolnoma odplavljeno. Človeške žrtve še niso znane. Razrušenih je nad šeststo hiš in tisoče oseb je brez strehe. Okrajne oblasti so apelirale na osrednjo vlado za pomoč.

SLUŽBA.

Išče se hišnik (janitor) za urad Slovenske narodne podporne jednote. Zglasite se v gl. uradu na 2657—2697 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

TRPEL 15 LET VSLED SLABE PREBAVE.

Sedaj je bolezen prešla, vrnil se mu je apetit in je vsa jedila brez vsake sitnosti.

"Imel sem katare in zelo slabo prebavo za celih petnajst let. Poskušal sem razna zdravila, bil sem pri najboljših zdravnikih. Ko sem pričel enkrat vživati Sv. Bernarda zdravilni čaj, sem se nahajal v postelji bolan. Sedaj se počutim dobro in delam vsak dan. Opustila me je nervoznost in spim kot mlado dete, poleg imam izvrstno slast do jedil. Ta čaj je gotovo dobro zdravilno sredstvo." J. B. Trevin, Monroe, Louisiana.

Zatorej če je kdo med vami, ki se ne počuti dobro ali trpi na želodcu, obistih ali notranjih delih telesa, vžival naj bi Sv. Bernarda zdravilni čaj. Ta čaj ima prijazen okus in je dobro zdravilo. Poskusite ga.

Pošljite nam za $1.06 en zavoj ali pa $5.00 za 6 zavojev na naslov: St. Bernard Gardens, D—7, New Orleans, La., in on vam bodo poslali vsa potrebna navodila kako vživati ta čaj. Denar se vrne, ako vam ta čaj ne bi nič pomagal. Pišite ponj še danes.

ZOPER BOLEČINE NA JETRIH RABITE

LAXPHYLIN

ničesar boljšega na svetu. Celo zdravljenje, šest škatelj, $10.48, ena škatlja $2.00 s takso vred. Prodaja edinole Laxal Medicines Co., 156 Laxal Bldg., Pittsburgh, Pa.

DR. JOS. V. GRAHEK
edini slovenski zdravnik in ranocelnik v Pennsylvaniji. Zdravi vse otročje, ženske in moške bolezni.
Uradne ure so: 10 ure zjutraj do 2 ure popoldan.
Bell Telephone Cedar 2368
843 E. Ohio Street,
N.S.PITTSBURGH,PA.

Nered ledic

se ne sme nikdar prezreti, kajti taka zanemarjenost lahko konča slučajno z dolgotrajnimi boleznimi in sitnostjo, ki se zelo težko zdrava. Vsled tega ne odlašajte. Bodite sigurni, da jih popravite takoj v začetku nereda. Vzemite

Severa's
Kidney and Liver Remedy

(Severovo Zdravilo za obisti in jetra) za zdravljenje takih bolezni kot vnetje ledic ali mehurja, zastajanje vode ali goste urine, trpljenje pri urinaciji ali v slučaju kislega želodca, otekli nog in bolečin v križu, ki izhajajo iz bolnih ledic. Na prodaj v vseh lekarnah. Cena 75c in 50c davka, ali $1.25 in 5c davka.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

PET DOLARJEV NA DAN

in 10 odstotkov bonus za delo enega tedna, in 10 odstokov bonus za delo enega meseca skupno

šest dolarjev na dan za delavca.

Livarji zaslužijo sedem do deset dolarjev na dan. Dobra stanovanja, nizka najemnina in vse druge udobnosti. Nikakih delavskih nesporazumov. Prijavite se, kdor je pripravljen za delo pri

"THE AMERICAN MALLEABLES COMPANY, LANCASTER, NEW YORK.

Vožnja stane iz Buffalo samo 15c, ali pa pišite za nadaljna pojasnila na Emp. Dept. št. 1, C. P., O. box 963, Pittsburgh, Pa.

The Wadsworth Salt Company,
WADSWORTH, OHIO.

Potrebuje 25 delavcev. Plača v začetku je 40c na uro, lahko se zasluži 5 do 6 dolarjev na dan. Mi vzamemo v delo tudi fante in dekleta in pomagamo dobiti dobre hiše za družine. Lep kraj z šolami in cerkvami, ležeč ob glavni progi Erie R. R. železnice. Vožnja s poulično železnico iz Akrona, Ohio, do sem stane le 20c.

The Wadsworth Salt Company,
WADSWORTH, OHIO.

ALI JE VAŠE ZDRAVJE VREDNO 2 CENTA?

Ako trpite na nervoznosti, želodčnih in ledičnih bolečinah, zaprtju, splošni slabosti, glavobolu, nimate teka, imate nečisto kri, ako ste utrujeni, se počutite onemogli zjutraj, ako imate bolečine v hrbtu, rheumatizem, pošljite nam pismo s znamko za 2 centa in s svojim naslovom in mi vam bomo poslali z obratno pošti, POPOLNOMA PROSTO, popolno tridnevno zdravljenje našega JUVITO zdravila, ki je sestavljeno iz čistih zdravilnih zelišč. Naslov:

JUVITO LABORATORY,
South Hills Branch 6,
PITTSBURGH, PA.

NASVET

kako se kuha doma pijačo? Iz našega hmelja in malta si po naših navodilih vsakteri prav lahko naredi 10 galonov prave pive za $2.25 v vse kraje Unije. Za pristnost i nkakovost jamči tvrdka:

FRANK OGLAR,
6401 Superior, Cleveland, O.

Slovenska Narodna Podporna Jednota.

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inkorp. 17. Junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODSEK.

PREDSEDNIK: Vincenc Conjkar, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIK: Anton Hrast, Box 146, Conemaugh, Pa.
TAJNIK: John Verderber, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
TAJNIK BOLNIŠKEGA ODDELKA: Paul Berger, 2657-59 S. Lawndale Av., Chicago, Ill.
BLAGAJNIK: Anton J. Terbovec, Box 1, Cloverdale, Ill.
UPRAVITELJ GLASILA: Filip Godina, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK.

John Ambrožič, predsednik, Box 351, Conemaugh, Pa.
John Underwood, 409 Hay St., Springfield, Ill.
Martin Zalokar, Box 276, Barberton, Ohio.
Jos. Radišek, Box 432, Smithon, Pa.
Frank Sumrak, 5609 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODSEK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Av., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Plevelich, Box 436, Bridgeville, Pa.
Anton Radišek, Box 75, Wick Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kans., za Jugozapad.
Leo Kuhar, Box 246, Gilbert, Minn., za severozapad.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 15617 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio.
Jakob Ambrožič, 416 Pierce St., Eveleth, Minn.
Jos. Kalan, 1007 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincenc Conjkar, John Ambrožič in Matt Petrovič.

IZDRUŽITVENI ODBOR.

PREDSEDNIK: Frank Alič, 2126 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trbolj, Box 181, Lawrence, Pa.
Jožko Ovsa, 942 Kaspilwood, Detroit, Mich.
Jos. Shuk, 1101 E. 62. St., Cleveland, Ohio.
Mary Udovič, 1044 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": John Zavertnik.

POZOR! — Vse denarne pošiljatve in stvari, ki se tičejo gl. tajničevskega odbora in Jednote sploh, naj se pošiljajo na naslov: John Verderber, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse zadeve zdravniške podpore naj se pošiljajo Paul Bergerju, tajniku bolniškega oddelka v gl. uradu.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. tajničevskem odboru se naj pošiljajo M. Petrovič, predsedniku nadzornega odbora. Njegov naslov je zgoraj.

Vsi pritožbi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Ambrožič, Box 351, Conemaugh, Pa.

Vse pritožbe proti uredniku glasila se naj pošiljajo predsedniku tiskovnega odbora Vincenc Conjkarju.

Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni spisati, navedbam ali spisih vsak, kar je v zvezi s glasilom Jednote, naj se pošiljajo na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Rojaki Pozor! Zelo važno! — Čitajte!

Po dolgi in težki borbi imate sedaj sopet priložnost hitro in zanesljivo pomagati trpečim svojcem v stari domovini, če njim pošiljate denarno pomoč s posredovanjem splošno priznane

EMIL KISS BANKE.

To je neposredna zveza za Kranjsko, Štajersko, Spodnjo Koroško, Istrijo, Primorsko, Dalmacijo, Hrvatsko, Slavonijo, Bosno in Hercegovino in s denarnim zavodom

"PRVA HRVATSKA ŠTEDIONICA U ZAGREBU"

VEDNO NAJNIŽJE DNEVNE CENE.
VEDNO TOČNO IN HITRO IZPLAČEVANJE.
PRI VEČJIH SVOTAH POSEBNO NIZKA CENA.

Vse denarne pošiljatve so jamčene.

PRODAJA PAROBRODNIH LISTKOV V VSE KRAJE EVROPE.

Predno se podate na potovanje, vprašajte te tvrdke za potrebna pojasnila in navodila. V slučaju potovanja Vam ta tvrdka preskrbi potrebne prostore, če ji dopošljete aro. — Vsa potrebna pojasnila glede potovanja se dajejo osebno in pismeno brezplačno.

Bodite vedno zelo oprezni in ne poskušajte te in tam s pošiljanjem denarja v stari kraj, temveč se vedno zaupno obrnite na stare in vsekozi priznane tvrdke, katera pošilja že nad DVAJSET let denar v Vašo staro domovino in katere naslov je:

Emil Kiss, bankir,
133 Second Ave. cor. 8. St.
NEW YORK, N. Y.

Plačamo po 4% obresti na hranilne vloge.
Vetanovljena 1898. Posluje pod državnim nadzorstvom.

NAPREDEK.

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaš z njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerni ceni.

ANTON ZORNIK,
Kormlnje, Pa

NAROČNIKOM V POJASNILO.

Za oglase so odgovorni le oglaševalci sami. Mi ne sprejmemo do njih nobene odgovornosti. Vsak kdor kaj kupi iz oglasov in če mu ni všeč naj sam sebi pripiše. Vsako odgovornost in posledice nosi vsak sam. Upravništvo lista.

BODITE PAMETNI

Pošiljajte vaš denar preko naše banke dokler je cena kronam še nizka.

Vi s tem lahko pomagate svojcem, starišem, bratom in sestram, da njim pošljete denar ker z denarjem se kupi vse. Pomagajte in to še *predno pride huda zima,* da bodo lahko pripravljeni z vsem.

VI DASTE DVAKRAT AKO DASTE HITRO.

Ako želite premeni vaše dolarje v krone storite to sedaj, ker pozneje mogoče pride do tega, da boste morali plačati veliko več zanje.

Za vsa nadaljna pojasnila obrnite se na

JOHN NEMETH STATE BANK
1597 Second Ave., NEW YORK CITY.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

SLOVENSKO VSEUČILIŠČE V LJUBLJANI.

Regent Aleksander je podpisal ukaz, s katerim stopi v veljavo zakon o ustanovitvi vseučilišča v Ljubljani in s katerim se imenujejo učne moči na vseučilišču, ki imajo obenem tudi staviti predloge glede nadaljnih imenovanj. — Imenovani so za redne profesorje:

Na pravni fakulteti: dr. Ivan Žolger, bivši minister in redni profesor na vseučilišču na Dunaju; dr. L. Pitamic, izredni profesor na vseučilišču v Črnovicah; dr. Bogumil Vošnjak, docent na vseučilišču v Zagrebu in dr. Ivan Žmave, bibliotekar I, raz, na vseučilišču v Pragi;

na modroslovni falkuteti: dr. Josip Plemelj, redni profesor na vseučilišču v Črnovicah; dr. Rajko Nachtigal, redni profesor na vseučilišču v Gradcu; dr. Fran Ramovš, docent na vseučilišču v Gradcu in dr. Prijatelj, kustos na dvorni biblioteki na Dunaju;

na medicinski fakulteti: primarij dr. Botteri, dr. Šerko in dr. Plečnik;

na tehnični falkuteti: prof. dr. Rih. Zupanič, docent na tehnični visoki šoli na Dunaju; dr. Karel Hinterlechner, šef geolog. državnega zavoda na Dunaju; prof. dr. Maks Samec na Dunaju, ter ing. dr. Milan Vidmar;

na bogoslovni falkuteti: dr. Ivan E. Zore, dr. Aleš Ušeničnik in dr. Fr. Ušeničnik, vsi trije doslej profesorji na bogoslovnem učilišču v Ljubljani.

Rogatec. —Dne 31. avgusta je priredila jugoslovanska socijalno demokratična stranka v Rogatcu shod stavbinskih delavcev. Shodu je predsedoval sodrug Vidgaj iz Slatine, poročal pa sodr. Marn iz Celja, ki je v poldrugournem govoru razložil pomen strokovnih in političnih organizacij. Delavci in kmetje, ki so bili na shodu, so prav pazno poslušali njegova izvajanja. Najbolj so se zanimali za pojasnila, kar razne nasprotne stranke izrabljajo v svojo agitacijo radi osemurnega dnevnika. Razložil je tudi stališče, katero zavzemajo klerikalne stranke glede verskega stališča nasproti naši stranki. Poslušalci so bili zelo navdušeni, ko je pojasnjeval pomen strokovnih organizacij in njih koristi. Sodrug Vidgaj je govoril o izobrazbi. Priporočal je, da ljudje pridno berejo časopise, pa ne nasprotnih strank, ampak delavske časopise, kakor je "Naprej", "Ljudski glas" in "Delavec", katerega dobi vsak strokovno organizirani delavec. Sodrug Cepin je poročal o gospodarski organizaciji, za katero se kmetje zelo zanimajo. Sklenili so, da si ustanovijo svojo podružnico konzumnega društva za Ljubljano in okolico, ter bodo prav pridno agitirali za njo. K besedi se je oglasilo še več delavcev in kmetov. Po shodu se je začela nabirati člane v strokovno organizacijo kamnosekov. Priglasilo se jih je kakšnih 50 mož, ki so vplačali prispevke za štiri tedne naprej. Priglasili so se tudi za konzumno društvo, pa tudi na naše časopise niso pozabili. Naročnikov smo dobili najmanj 20 na "Ljudski glas", in kakih 10 za "Naprej." Ljudstvo je izpregledalo, da je edino socijalistična stranka ona, ki se za delavca in malega kmeta zavzema in mu hoče dobro. Na dan volitve bodo ljudje pokazali z glasovnicami v rokah, h kateri stranki pripadajo.

Nova iznajdba. Dragomir Dj. Vladič, tehnik iz Šabca, je izumel aparat, s pomočjo katerega si lahko lokomotive in drugi parni stroji prihtedijo do 80 odstotkov goriva. Ponudil jt svoj izum vladi v Belgradu, da mu ga odkupi.

Sestava volilnih listin. — Belgrad, 31. Ministrstvo za notranje stvari je izdalo občinam nalog, da naj pričnejo s pripravljalnimi deli za sestavo alfabetskih volilnih listin. Tukajšnji davčni oddelek je dobil nalog, da stavi občinam potrebne podatke na razpolago.

Umor. Dne 29. avgusta je neki fant iz Petrinje vasi pri Št. Vidu pri Stični skrival na Kamariji pri Obotnem; iz bližnjega gozda poči vojaška puška in zvrnil se je mrtev na tla. Vzrok je fantovsko sovraštvo, ker se je ustreljeni fant kot vojaški begunec skrival pri ženskah. Storilec je neznan.

Samomor. — V Prejaskem pri Podčetrtku se je obesila Terezija Zagozda, posestnikova žena v kozolcu. Vzhok samomora je neznan.

Konec senzacionelne kazenske razprave v Zagrebu. Pred zagrebškim sodnim stolom se je minulo soboto završila dolgotrajna senzacionelna razprava proti slugi Štefanu Sokač, ki je bil obtožen, da je umoril svojo ženo in njeno truplo razsekal. Obtoženec je do zadnjega tajil, a so priče in dejstva govorila proti njemu. Obsojen je bil na deset let težke ječe; sodno dvorano je Sokač zapustil jokaje.

O prevzemu ogrske vlade po komunistih. — Na članek dunajske "Arbeiter Zeitung", v katerem ta očita madžarskemu delavstvu, da je podleglo v marcu nakanam komunistov, odgovarja v eni zadnjih številk "Ab. Ztg." sodrug Weltner: On pravi, da to ni res, da je bil delavski razred na Ogrskem popolnoma brez moči. Prevrat Jožefa Habsburga je bil izveden s pomočjo 40.000 rumunskih bajonetov. Ko odide rumunska armada, se novega prevrata ne bo dalo preprečiti. Pisec slika nato razmere v marcu, ko se je zvršil komunistični prevrat. Pravi, da se ga v tedanjih razmerah ni bilo moči izogniti. Tabor organiziranega delavstva se je nenavadno povečal. V drugem letu vojske je bilo na Ogrskem le 55.-000 organiziranih delavcev, po oktoberski revoluciji so pa imele strokovne organizacije nad 700.-000 članov. Vsakdo je seveda vedel, da je v strokovnih organizacijah večina delavcev nezavednih. Zato se ni dalo računati z enotnim nameravanim nastopom. Gorje je večala še ogroma brezposelnost in neodgovorna agitacija komunistov. Hujša kot korupcija, ki so jo komunisti izvajali, so bila njih demagogična gesla. Zahtevali so zvišanje brezposelnih podpor iz 10 na 25 K dnevno, demobilizirane vojake so pa hujskali, da naj zahtevajo 5400 K odpustnine. Priporočevali so delavcem, da naj izvajajo socijalizacijo doma ter da naj ne plačujejo najemnine. S tem so prinašali v vrste organiziranega delavstva razdor in si hitro pridobivali pristašev med vojaki. Senzacij željno meščansko časopisje jih je v tem delovanju z večanjem vseh dogodkov podpiralo. Celi desettisoči delavcev so le prestopali h komunistom. Nekateri od starejših voditeljev stranke so koketirali s komunisti in zabranjevati vsako energično protiakcijo. V vodstvu stranke ni bilo edinosti. Vse to je napravilo 21. marca situacijo neznosno. H komunistom so se oficijelno priglasili kovinarji, tiskarji in večina delavstva drugih strok, kakor tudi večina armade. Socijalna demokracija je imela na razpolago: Ali bratomorno vojsko, ali združitev, ali vstop v rezervo. Večina se je izjavila za skupen nastop s komunisti v svrho ohranitve delavstva. Smatrali so to v oni situaciji za svojo dolžnost, ker so videli, da se stvari bližajo koncu. Toda njih trud za ubranitev politike uničevanja, korupcije in krutosti je bil popolnoma zaman. Na koncu izreka sodrug Weltner prepričanje, da se bo moč proletarijata uspešneje udejstvila, čim huje bo delovala danes reakcija. Madžarsko delavstvo boja še ni končalo in ga bo nadaljevalo do svoje zmage.

Vprašanje valute in vojnih posojil. Na anketi zastopnikov vseh slovenskih zadružnih zvez (Zadružne zveze v Ljubljani, Zadružne zveze v Celju, Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani, Zadružne centrale v Ljubljani) dne 11. t. m. so bile glede ureditve valute soglasno sprejete sledeče resolucije: 1. Rešitev valutnega vprašanja smatra zadružništvo kot nujno. Izdaja tozadevnih zakonov naj se zato pospeši. 2. Dokler se valutno vprašanje ne reši definitivno, naj se prepreči preplavljanje s kronami na ta način, da se čim preje uvede nova denarna vrednost. 3. Ta nova denarna vrednost naj se zamenja za sedanje krono v razmerju 1:1. Čimprej naj se izdaja enoten davek na vojne dobičke, kateri naj se v višjih postavkah primerno poostri. Resolucije glede vojnih posojil se glase: 1. Država naj prevzame v izplačilo vojna posojila. 2. Pri tem naj varuje zlasti interese našega zadružništva in odredi, da se po zadrugah podpisana vojna posojila popolnoma likvidirajo, ker so pri njih udeleženi večinoma revnejši sloji. 3. Pri finančnih poverjeništvih naj se sestavijo posebne komisije, ki naj ugotove množino vojnih posojil; v te komisije naj se pritegnejo tudi zastopniki zadružništva.

Umrl je sodrug Janko Dimic, strojni stavec v "Učitejski tiskarni", včeraj zjutraj. — Pred nekaj dnevi ga je zadel mrtvoud, ki je najbrže posledica padca na glavo pri telovadbi pred kakimi desetimi leti. Pogreb se bo vršil iz Cegnarjeve ulice št. 8 danes ob pol 6. uri popoldne. Društvo tiskarskih pomočnikov vabi vse tovariše, člane in prijatelje, da se udeleže pogreba dragega pokojnika. Dimic zapušča vdovo in več nepreskrbljenih otrok.

O prehrani Zagorja ob Savi. — Gorja in trpljenja rudarjev zadnjih let ni možno popisati. Preganjali so nas, delati smo morali kot živina in stradati. Upali smo, da se nam bo položaj vendar enkrat malo izboljšal. Primanjkuje nam pa še vedno vsega. Ne samo, da se zastonj trudimo obleči in obuti sebe in svoje otroke, ne samo, da si moramo pri svojem težkem delu toliko pritrgovati vsled draginje pri naši prehrani, da izgledamo že kot mrliči — ne, ampak zdaj se nas muči še s tem, da nam prepotrebnih živil še dobiti ni mogoče. Mesec avgust je že minul, pa še sedaj ni sluha ne duha o sladkorju, o beli moki in drugih prepotrebnih stvari. Tudi konzum nima ničesar. Res, malo volje kažejo gospodje pri deželni vladi, da bi tudi nam preskrbeli sladkor in belo moko. Seveda, kadar se gre pa za kako povzdigo produkcije, premoga, takrat nas še le vidijo in tolažijo na vse pretege. Poglejte delavce, kako že izgledajo! Rano zjutraj ob pol petih so morali včasih vstajati in se napraviti na delo, a zdaj pa vstajajo že ob pol štirih, da si kuhajo vodeno prežganko. In kaj še vse rabi za prežganko? Mast, moko. Vidite, niti prežganke pri tej draginji ne premoremo! Kje naj si kupujemo vedno in vedno drago mast in moko za žgance?! V. prašali bi, če bi se vam, gospodom, ljubilo stopiti na mesto naših rudarjev, da vstajate ob pol štirih zjutraj, si skuhate prežganko in potem, da greste na težko rudarsko delo Vemo, da rajši jeste sladko čokoladno kavo z belimi, maslenimi kolački in da še s tem niste zadavoljni. Ali mi smo prežganke že izza vojske sem več kot preveč siti! — Torej, če ste res tako zelo Slovenci, poskrbite za revno ljudstvo povsod, ne samo pri nas, lajšate mu bedo, in poglejte tudi v rudniške revirje, saj veste, da je od rudarjev odvisen ves promet, vsa trgovina in vsa industrija. Pokažite svojo ljubezen do naroda, ljubezen, ki vam baje raste že iz grla in slovensko ljudstvo se bo potem lahko pokazalo med kulturnim svetom. — Rudar.

Stanovanjska beda v Zagrebu je tudi zelo velika. S stanovanji se veriži, da je veselje. Revnejših slojev bo, kot se kaže, kmalu na ducate brez strehe. Verižniki in dobičkarji se valjajo po razkošnih sobanah, revno ljudstvo pa bo zmrzovalo po zimi na ulicah. Prehodna nastanitev po hotelih je človeka, ki ne more prav pošteno "mazati" sploh nemogoča. Korupcija cvete bujno posebno v Zagrebu. Dejstvo je, da se danes živi skoro lažje v lačnem Dunaju, kot v Zagrebu. Nekateri se trudijo, da bi stanovanjsko bedo olajšali, opaziti pa ni nikjer resnega dela. Ubogo ljudstvo in tak red! Po zagrebških ulicah in gostilnah srečuješ bohotnost in največjo revščino. Neredi na električnih železnicah in ulici sploh pa kažejo nerednosti in malobrižnosti pri upravah in oblasteh.

Kužne bolezni. V Zagrebu in zagrebški okolici se prav hitro razširjajo črne koze in dizinterija. Bati se je, da se te bolezni razširijo. Nesnaga in slaba prehrana ogroža predvsem resnejše sloje s to boleznijo. Uvedlo se je obvezno cepljenje. Potrebno je poskrbeti zato, da se bolezen ne zanese tudi v naše kraje.

Samouprava Prekmurja. Ljubljana, 3. Glasom odredbe ministrstva notranjih del, naslovljene na deželno vlado za Slovenijo, tvori ves po vojaštvu zasedeni upravi del Prekmurja do ustavne ureditve upravne enote, ki se ima samostojno upravljati pod vodstvom civilnega komisarja vpeljanega zasedbeni oblasti. Deželna vlada za Slovenijo je dobila nalog, dodeliti civilnemu komisarju vse potrebno uradništvo in uslužbenstvo.

POTOP.

Zgodovinski roman.

Spisal H. Sienkiewicz. Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje)

"Defensor patriae (Branitelj domovine)! Naš branitelj! Naš branitelj! Na Šveda, gospodje, na Šveda!"

Okrog Zaglobese zbere precejšna tolpa. Zagloba, to videč, skoči na steber pri vratih ter zakliče:

"Čujte, gospode! Kdor me še ne pozna, temu povem, kdo da sem . . . Pred vami stoji star Zbaražec, ki je pobil Burlaja, največjega hetmana za Hmelnickim, s to-le staro roko. Kdor še ni čul o Zaglobi, ta je gotovo sedel takrat za peč."

"Slišali smo, slišali!" oglase se številni glasovi.

"Čujte torej, gospodje! Moje stare kosti bi potrebovale počitka. Bolje bi bilo poleževati po pekarnah ter jesti pecivo in smetano, pobirati jabolka po sadnikih, ali pa stati, držeč roke na hrbtu, na njivi za žanjicami ter tipati jih po ramah. Skratka: potreboval bi počitka. Ker pa se nahaja v zadregi domovina, ker vami vred uprem sovražniku, v imenu matere, ki nas je vse odgojila. Kdor dandanes ne stoji njej, kdor ji ne priteče na pomoč, on ni njen sin, marveč pastorek, ki ni vreden njene ljubezni. In jaz,starec, torej grem, na se zgodi volja božja in ako bo treba tudi umreti, bom vendar klical do poslednjega zdihljeja: Na Šveda, gospodje bratje, na Šveda! . . . Prisezimo si, da ne odložimo poprej sabelj iz rok, dokler ga ne zapodimo iz domovine! . . .

"Na to smo pripravljeni že brez prisege!" zakličijo številni glasovi. "Pojdemo, kamor nas popelje naš knez in hetman, kjerkoli se bo pokazala potreba."

"Gospodje, bratje! . . . Videli ste, kako sta se pripeljala dva bregušarja v pozlačeni kočiji. Ona vesta, da se z Ralzivilom ne da igrati. Hodila bosta za njim po sobanah, poljubovala mu roke, proseč da jih pusti na miru. Toda knez, pri katerem sem bil na posvetovanju, me je zagotovil v imenu vse Litve, da noče slišati o kakem pogajanju, da mora nastati vojna!"

"Vojna! Vojna," ponove kakor odmev poslušalci.

"Da se bo pa naš vojskovodja", nadaljuje Zagloba, "držal pogumneje, pokažimo mu, gospodje, naša čutila. Pojdimo tjekaj pod okna ter zaupijmo: Hajd na Šveda! Za menoj, gospodje!"

Po teh besedah skoči s stebra ter zdirja naprej in tolpa za njim pod grajska okna. Hrup je nastajal čimdalje večji ter se naposled izpremenil v jeden sam krik:

"Na Šveda! Na Šveda!"

Čez malo časa prihita iz veže gospod Korf in za njim Gonchof in oba jameta krotiti plemstvo ter ga prositi, naj se razide.

"Za Boga!" reče Korf, "tu gori kar šipe šklepetajo od hrupa. Vi gospodje niti ne veste, v kakšnem nepriličnem času ste jeli kričati! Kako morete onečaščevati poslanca ter dajati vzgled nepokorščin?e Kdo vas je našuntal k temu?"

"Jaz!" odgovori Zagloba. "Povejte gospodu knezu v imenu nas vseh, naj bo trd in neizprosen, kajti mi vsi smo pripravljeni vstrajati pri njem do poslednje kaplje krvi."

"Zahvaljujem se vam v imenu gospoda hetmana, toda razidite se sedaj. Le premišljeno, gospodje, ker sicer pokopljete popolnoma našo mater. Medvedjo službo skazuje domovini, kdor onečašča danes poslanca."

"Kaj je nam mar za poslanca? Hočemo se biti, nočemo se pogajati!"

"Veseli me vaš pogum! Pride čas tudi za to in nemara še jako kmalu. Počite se sedaj ter založite v usta kak grižljej! Težavno se je biti s praznim želodcem."

"Resnica!" zakriči Zagloba. "Zdaj ko je knez spoznal naš namen, nimamo tukaj ničesar več opraviti!"

Množica se je začela razhajati.

"Kdo je povzročil ta hrup?" vpraša knez, s čegar lica se še ni bila skadila jeza, ko sta se Korf in Ganchof vrnila v dvorano, v kateri se je Radzivil razgovaral s poslancema, s škofom Parševskim, z Adamom Koarovskim in drugimi.

"Novodošli plemič Zagloba", odvrne Kort.

"Hraber vitez je," odvrne knez, "toda prezgodaj je začel šepetati na uho.

Po teh besedah se sklone h Ganchofu ter mu nekaj pošepeta na uho.

Zagloba pa, zadovoljen sam s seboj, odide s širokimi koraki v spodnje sobane, spremljan od gospodov Skretuskih in Volodijevskega.

"Vidite, dragi tovariši," reče jim, "komaj sem se pokazal v Kejdanah, že sem pridobil ljubezen plemstva ter vzbudil v njem dremajoče občutke. Lažje odpravi sedaj knez poslanca, ker se lahko sklicuje na našo zahtevo. Mislim, da mi to ne ostane brez nagrade, dasi se brigam le za čast . . . Čemur si tako obstal, Mihael, kakor bi okamenel ter upiraš tako oči v kočijo pri vratih?" doda, obrnivši se k Volodievskemu.

"Ona je tukaj!" reče, vihaje si brke Mihael. "Za Boga živega, to je ona!" "Katera ona?"

"Bilevičeva, gospodična Aleksandra."

"Ona, ki te je odklonila?"

"Da. Toda poglejte jo gospodje! Kako bi se človek ne žalostil radi take krasotice?"

"Počakaj no, da jo ogledamo," odvrne Zagloba.

Med tem se je kočija, v kateri se e peljala gospodična Bilevičeva, približala govorečim. Sedela je poleg osivelega starca ter bila tako zala, da so se obračale oči vseh navzočih nehote za njo.

Volodijevskisname klobuk, ter se pokloni, tona ni zapazila njegovega poklona.

"To je gospodsko dekle," reče Zagloba, "toda predrobno za vojaka. Priznavam, da je zala, toda meni je bolj všeč taka, da ne veš iz početka, ko jo zagledaš, je-li ženska ali bomba".

"Ali veste, kdo se je pripeljal?" vpraša Volodijevski poleg sebe stoječega plemiča.

"Kaj bi ne vedel!" odvrne plemič. "To je gospod Tomaž Bilevič, rosenski mečnik. Tu ga vsi poznajo, ker je že star sluga in prijatelj kneza Radzivila."

XIV.

Knez se ni pokazal cel dan plemstvu do večera. Bil je ž njim na obedu s poslanci in nekaterimi veljaki, ki so bili prej že ž njim na posvetovanju. Polkovniki pa so vendar dobili povelje, naj imajo pripravljene Radzivilovske polke, zlasti pešce z tujezemskimi častniki. Ozračje je duhtelo po smodniku. Grad, dasi ne oborožen, je bil obkoljen z vojaki, kakor bi se imela vršiti pod negovim obzidem bitka. Pričakovali so, da nastane vsaj jutri pohod, čemur so bili priča knezovi služabniki, ki so nakladali na vozove orožje, dragoceno pohišno opravo in zakladnico.

"PAZITE NA MENJAJOČE CENE."

Sedaj je mogoče pošiljati denar v staro domovino in sicer na Slovensko v kronah, v kraje zasedene po Italijanih pa v lirah.

Sedanje cene so s poštnino vred:

100 kron.....$ 3.00	1000 kron.....$ 28.00
300 kron.....$ 9.00	5000 kron.....$140.00
500 kron.....$15.00	10000 kron.....$280.00

Potuje se tudi lahko v staro domovino, toda parniki so prenapolnjeni; tisoč ljudi čaka na prostor, a parnikov je za sedaj le kaj malo, zato je bolje, da vsakdo malo potrpi, da se razmere zboljšajo.

Za pojasnila pišite na:

FRANK SAKSER,
82 Cortlandt St., New York, N. Y.

MOŠKI IN ŽENSKE

Ne napravite napake, akaj si ne preskrbite najstarejšega,najpoštenejšega, najiskušenejšega in najboljšega zdravnika v začetku. Dr. Mullin ima 39 let izkušnje v zdravljenju tisočev in tisočev bolnikov, bolnih na najrazlinejše načine. Vsled tega je postal najbolj neodvisen zdravnik, pri katerem se lahko zasigurate za svoje bolezen. Brez skrbi boste dobili pri njem najbolj temeljito zdravljenje in veliko resnične pomoči za vaš denar.

Brezplačna zdravniška preiskava potom stroja.
Govori vaš materni jezik.
Uradnoure od 9. do 6. V nedelje od 10. do 2.

Dr. B. F. MULLIN, Specijalist
411—4th Ave., 2nd Floor, PITTSBURGH, PA
Nasproti glavne pošte.

POTREBUJEMO

Delavce za ceglarno. Potrebujemo delavce za vlivanje, vlaganje, in navadne delavce za samokolnico. Delavci zaslužijo $4.80 do $5.00 na šest urno delo sicer imajo priliko zaslužiti še več. Imamo sami svoje mestece s 6 sobnimi stanovanji; vsako poslopje ima tekočo vodo in kopalnico, plin in električno razsvetljavo in pripravo za gorkoto. Odajo se v najem po $7.00 do $12.00 na mesec. Tu so raznovrstne cerkve in šole in dobra pitna voda. Kadar pridete sem, pazite, da boste vprašali v pravi opekarni ker sti še dve drugi opekarni. Za pojasnila pišite na:

Labor Department, MOUNT UNION, Refractories Company,
Mount Union, Pa.

Za v stari kraj.

V stari kraj se more potovati. Potni listi sa zopet lahko dobe. Vsak teden odpljuje po eden ali več parnikov Francoske družbe s starokrajskimi potniki. Tako odpljujejo:

4. okt. parnik—Niagara.
8. okt. parnik—France.
14. okt. parnik—Rochambeau.
16. okt. parnik—La Savoie.
25 .okt. parnik—La Touraine.
29. okt. parnik—La Lorraine.
4. nov. parnik—France.

Za vsak parnik imam še nekaj kart naprodaj. Kdor še ima potni list in hoče hitro odpotovati, naj pride na moj naslov kake štiri dni pred odhodom parnika, s katerim želi potovati.

POŠILJANJE DENARJA. — Hitro, zanesljivo in poceni morem poslati denar v stari kraj. Vsaka pošiljatev je zavarovana proti izgubi.

100 kron za.....$	2.65
200 kron za.....	5.25
500 kron za.....	12.20
1,000 kron za.....	23.70
5,000 kron za.....	118.50
10,000 kron za.....	237.00
1,000 Lir za.....	110.00
50 Lir za.....	5.90
100 Lir za.....	11.40
500 Lir za.....	55.00

Denar pošljite po Money Order, ali American Express Money Order, ali pa po Bank Draftu.

POTNI LIST. — Onim, ki nočejo sami imeti te sitnosti, preskrbim tudi potni list.

LEO ZAKRAJŠEK,
NE WYORK, N. Y.
70—9th Ave.